

Forțele pentru Operații Speciale din Armata României

Motto-ul cercetașilor: „A fi cercetaș înseamnă să vezi și să nu fii văzut, să auzi fără a fi auzit, de fapt să fii discret dar, totodată, omniprezent”. „Audi, vidi, sile!” („Ascultă, urmărește și taci”) -

Forțele speciale, de unuimulte cuțit pentru bine ori operațiuni comparate cuascuțit, lama desfășoară misiuni chirurgicale care pot schimba oricând soarta unei operații militare, chiar și a unui război. În Armata României Forțele pentru Operațiuni Speciale (FOS) sunt cele mai noi structuri militare de luptă și au fost constituite din subunitățile de cercetare sau de misiuni speciale.

Militarii care fac parte din aceste structuri sunt selecționați după criterii foarte riguroase și au o pregătire aparte, la finalul căreia toți sunt parașutiști, alpiniști, radiotelegrafiști, scafandri, specialiști în folosirea explozibililor, apti să acorde sprijin medical complex, apti să tragă cu mai multe categorii de armament individual, ași în mânăuirea armelor albe și în lupta corp la corp. Necesitatea înființării acestor structuri militare speciale a apărut odată cu reconfigurarea mediului de securitate regional și global la începutul anilor 1990, când au fost gândite și încercate diferite variante pentru organizarea unor structuri destinate planificării și desfășurării operațiilor speciale.

Concepția de întrebuințare a FOS la nivelul Armatei României a avut o evoluție de 20 de ani până la materializarea ei. Primele forme de organizare a unităților FOS, deși pentru scurt timp, au fost batalioanele de misiuni speciale sau operații speciale înființate în cadrul brigăzilor de parașutiști, în perioada 1991-2000. Datorită complexității misiunilor, care se doreau a fi după model american sau britanic, de a executa lovituri de scurtă durată sau acțiuni ofensive limitate în timp și spațiu pentru a captura, distruge, exploata, recupera sau deteriora țintele desemnate, precum raiduri, ambuscade, asalturi, sabotaje și altele, unitățile FOS românești au fost în final organizate, echipate și instruite similar cu structurile Rangers ale Forțelor Terestre ale SUA.

Conceptul de operații speciale a fost menționat pentru prima dată într-un document de planificare politico-militar de nivel strategic abia în anul 2000. În contextul punerii în practică a măsurilor de reducere a efectivelor Armatei României, de transformare și profesionalizare a acesteia, în strategia militară, la capitolul „Structura și Organizarea Forței, Proiect - 2005” era stipulat că: „Pentru îndeplinirea unor misiuni cu caracter deosebit, atât la nivel central, cât și în cadrul categoriilor de forțe ale armatei se constituie și funcționează forțele speciale. Aceste forțe sunt cele care inițiază, amplifică și gestionează operațiunile speciale în spațiul controlat de agresor”.

Această prevedere a fost completată și detaliată, ulterior, în „Concepția privind constituirea, dotarea și pregătirea Forțelor Speciale din Armata României” aprobată prin Hotărârea CSAT din 5 aprilie 2002. Documentul a fost întocmit de personal special desemnat din cadrul Direcției operații (DOp)/

Statul Major General (SMG), precizând locul, rolul, organizarea, misiunile și înzestrarea de principiu a FOS, precum și calendarul activităților pentru operaționalizarea completă. Primele două structuri luptătoare de operații speciale, una de nivel strategic și una de nivel tactic au fost înființate în 2003, iar în cadrul DOp din SMG a fost organizat și a început să funcționeze Serviciul acțiuni antiteroriste și forțe speciale (SAAFS), responsabil cu planificarea și conducerea activităților și structurilor desemnate în cinci domenii: combaterea terorismului, operații psihologice, operații informaționale și operații speciale.

Simultan, printrun ordin al ministrului Apărării începând cu 1 martie 2003, în garnizoana Târgu Mureș, a fost constituit Batalionul 1 Forțe Speciale (componenta terestră a FOS), redenumit ulterior Batalionul 1 Operații Speciale „Vulturii” (B1OpSpec), aflat în subordinea directă a șefului SMG și în coordonarea DOp. Militarii care au intrat în compunerea tinerei unități proveneau cu precădere din unități de parașutiști, deoarece majoritatea acestora erau în curs de reorganizare sau desființare încă din anul 2000. În 2005, măsurile de resubordonare a B1OpSpec de la SMG la Statul Major al Forțelor Terestre (SMFT) și de restructurare a Școlii de Aplicație pentru Parașutiști „General-maior Grigore Baștan” urmau să influențeze procesul de operaționalizare al FOS, evidențiind necesitatea înființării a unor elemente ce comandă la nivelul statului major al categoriilor de forțe.

Perioada 2005-2008 a fost cea în care au fost întocmite și implementate principalele planuri de achiziții care au pus bazele asigurării mobilității și a comunicațiilor structurilor FOS. Astfel, la 01.08.2005, Școala de Aplicație pentru Parașutiști a fost reorganizată și a primit denumirea de Școala de Aplicație a Forțelor pentru Operații Speciale „General-maior Grigore Baștan”, subordonată Statului Major al Forțelor Terestre. Aceasta avea în compunere pe lângă Centrul de Pregătire pentru Forțele Speciale, un Centru de Pregătire al Cercetașilor și Parașutiștilor și un Centru de Pregătire pentru Informații Militare. Cu toate acestea, majoritatea activităților de selecție și instruire specifică pentru calificarea personalului FOS au continuat să fie organizate și desfășurate tot în cadrul B1OpSpec.

Debutul operațional al structurilor FOS în teatrele de operații s-a realizat în ianuarie 2006, când o companie din cadrul B1OpSpec a fost dislocată în Kandahar (Comandamentul Regional Sud) în cadrul Batalionului 341 Infanterie „Rechinii albi”, iar începând cu luna aprilie a aceluiași an, două detașamente Alfa, a câte 12 operatori fiecare, au fost dislocate în cadrul Comandamentului Regional Vest din Afganistan și au desfășurat misiuni în cooperare cu structuri de forțe speciale ale altor state din cadrul Alianței, în cadrul Operației Enduring Freedom. În anul 2006, în cadrul Statului Major al Forțelor Navale, s-au înființat componente navale ale FOS pentru a răspunde necesității desfășurării unor operații speciale în mediul acvatic sau marin prin transformarea Grupului Scafandri de Luptă de Incursiune (GSLI) în Grupul naval al forțelor pentru operații speciale (GNFOS), care a activat în cadrul Divizionului 175 Nave scafandri din subordinea Centrului 39 Scafandri (C39Scf).

Finalizând astfel parțial, procesul de înființare a structurilor de operații speciale din subordinea categoriilor de forțe ale armatei, în cadrul Statului Major al Forțelor Aeriene (SMFA), a fost înființat la 1 septembrie 2008 Detașamentul de căutare-salvare în luptă (DCSL). Tot la aceeași dată, Școala de Aplicație a Forțelor pentru Operații Speciale a fost transformată în Centrul de Instruire pentru Operații Speciale „General-maior Grigore Baștan”, subordonat Școlii de Aplicație pentru Unități de Luptă „Mihai Viteazul” Pitești, din cadrul Statului Major al Forțelor Terestre. Pentru uniformizarea conducerii FOS din cadrul categoriilor de forțe armate cea mai importantă realizare a anului a constituit-o înființarea, la 21 noiembrie, a primei structuri de comandă întrunită de nivel operativ a

FOS din Armata României.

La nivelul SMG a fost înființată Componenta de operații speciale (COS) ca structură de comandă, prin restructurarea Serviciului operații speciale din cadrul DOP/SMG. Subordonată direct șefului SMG și în coordonarea DOP, COS nu avea forțe în subordine, acestea fiind menținute în structurile categoriilor de forțe. COS avea să îndeplinească, în principal, sarcini de consiliere a decidenților de nivel strategic politico-militar și militar, de coordonare și control în domeniile operaționalizării, standardizării și instruirii FOS, de coordonator al structurilor FOS din Ministerul Apărării în cadrul Sistemului național de prevenire și combatere a terorismului (SNPCT), precum și de cooperare cu structuri similare din cadrul Alianței. Un alt moment important al comunității de operații speciale a fost înființarea la 1 august 2009 a Regimentului 1 operații speciale (R1OpSpec). După înființarea structurii de comandament, R1OpSpec a preluat în subordine Batalionul 1 Operații Speciale „Vulturii”, Batalionul 498 parașutiști „Smaranda Brăescu” și Batalionul 60 parașutiști „Băneasa-Otopeni”.

Structura R1OpSpec, avea să fie completată prin înființarea la Buzău, a unei companii de cercetare specială. La scurt timp, militarii structurii aveau să-și înceapă misiunile în TO Kosovo. După mai multe etape de restructurări la nivelul componentelor de comandă, dar și la cele luptătoare, în 2011 s-a înființat Brigada 6 operații speciale „Mihai Viteazul” (Bg6OpSpec) prin restructurarea și completarea cu efective a R1OpSpec. Totodată, 2011 a constituit și anul dislocării primei structuri de nivel grup de forțe de operații speciale (Special Operations Task Group/ SOTG) în Comandamentul Regional Sud din Afganistan, compus dintr-o structură de comandament, detașamente operaționale și elemente de sprijin logistic, cu un efectiv de aproximativ 140 de militari. Cea mai recentă transformare structurală și a arhitecturii de comandă-control a comunității FOS din Armatei României a început cu transformarea COS în Comandamentul Forțelor pentru Operații Speciale (CFOS) și subordonarea lui direct la șeful Statului Major al Apărării (SMAp).

La scurt timp comandamentul Bg6OpSpec și Compania 601 cercetare specială au fost desființate, iar structurile subordonate au fost luate în subordine direct de către CFOS și redenumite, astfel: Batalionul 51 operații speciale „Vulturii”, Batalionul 52 operații speciale „Băneasa-Otopeni”, Batalionul 53 comando „Smaranda Brăescu”, Batalionul 54 sprijin „Horea, Cloșca și Crișan”. Mai mult, structura de forțe speciale a forțelor navale a fost resubordonată la CFOS. Structurile de pregătire specializată au suferit o serie de transformări și restructurări devenind în final Școala de aplicație a forțelor pentru operații speciale (SAFOS). Instituția de învățământ militar de formare continuă non-universitară este în subordinea directă a CFOS și asigură pregătirea și perfecționarea, prin cursuri și programe de instruire, a ofițerilor, maiștrilor militari, subofițerilor, gradatilor și soldaților profesioniști și a civililor în arma forțe pentru operații speciale.

Prin Strategia militară a României 2021 a fost prevăzut faptul că FOS continuă să fie o linie de efort principală pentru realizarea Programului Armata 2040. Spre deosebire de strategiile militare anterioare, cea din 2021 prevede și o structură concretă a comunității FOS, implementată până la acel moment, iar misiunile de bază rămân cele de „cercetare specială, acțiuni directe, de asistență militară și neconvenționale, precum și misiuni complementare acestora, în mediile terestru, maritim și aerian, pe teritoriul statului român sau în afara acestuia, independent sau împreună cu alte forțe naționale și/ sau aliate, potrivit legii”.

Dar, deosebit de important este faptul că „aceste misiuni sunt îndeplinite de către Comandamentul Forțelor pentru Operații Speciale, precum și de structuri specializate pentru operații speciale existente în organica Forțelor Aeriene și a Forțelor Navale”. Prin înființarea Comandamentului FOS și resubordonarea structurilor luptătoare și de sprijin s-a realizat o structură suplă și robustă, fără niveluri intermediare care să prelungească inutil lanțul de comandă. Procesul de selecție și instruire a intrat pe un făgaș normal fiind planificat și desfășurat în mod instituționalizat în cadrul unei structuri special constituită și încadrată cu personal bine instruit și cu o vastă experiență operațională.

În prezent, FOS din Armata României au atins un nivel de organizare superior, unul de instruire modern similar cu al multor state cu tradiție în acest domeniu, sunt echipate conform standardelor de interoperabilitate cu structuri din cadrul statelor membre NATO, sunt încadrate cu personal special selecționat și sunt în măsură să planifice și să execute operații speciale în scopul obținerii obiectivelor dorite de decidenții politico-militari, în întreg spectrul acțiunilor militare: pe timp de pace, în situații de criză și pe timp de război. Mai mult, cadrul juridic și doctrinar permite desfășurarea întregii game de misiuni specifice în sprijinul apărării și promovării intereselor fundamentale ale României și ale Alianței în plan regional și global.

Evoluțiile recente ale mediului de securitate regional, dar și la nivel global au impus ca cerințele actuale de securitate să impună utilizarea unor mijloace tehnice din ce în ce mai sofisticate și abilități sporite de comunicare interculturală. Complexitatea și natura misiunilor FOS conferă elitism corpului militarilor FOS în Armata României, putând fi considerați vectori ai diplomației naționale în relațiile cu armatele statelor membre NATO și partenerere.

Militarii FOS pot fi priviți ca fiind unii din promotorii modernizării acestei specialități militare care se datorează pe de o parte întregului corp de militari care au servit și încă servesc în structurile de operații speciale. Pe de altă parte se datorează sprijinului acordat de cei care au înțeles că prin eforturile militarilor FOS, care sfidează de cele mai multe ori realitatea, această specialitate reprezintă o investiție valoroasă și rentabilă atât pentru operațiile naționale, cât și pentru misiunile Alianței.

Col. (r) Antonio Marinescu